

26.03x35.24	1/2	54 עמוד	העיר כל העיר - שבועון ירושלים	27/09/2024	91700075-9
80790 בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו -					

אדם אקרמן

תרבות ירושלמית

הקבר בהר הרצל

הפינה ההיסטורית: 120 שנה לפטירתו של חוזה המדינה

כנס לציון 120 שנה למותו של בנימין זאב הרצל התקיים באחרונה במוזיאון הממוקם בהר על שמו, והאיר מחדש את כתביו, פועלו וחזונו

ריז בהתרגשות רבה: "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני". סמלי שמילותיו אלו, היו גם האחרונות שהשמיע בקונגרס ציוני, כי היה זה האחרון בו השתתף טרם מותו. הרצל ביקר בירושלים פעם אחת בחייו, ושהה בה כשבוע. מטרת ביקורו היתה פו"ליטית - פגישה עם הקיסר הגרמני וילהלם השני, שהתקיימה ב-4 בנובמבר 1898. פעם שניה הוא שב אליה רק בעיני רוחו וחזונו בספרו "אלטנוילנד", כאשר הוא כביכול בשנת 1923, מבקר שוב בארץ ובירושלים בפרט - כלומר כ-25 שנה מאוחר יותר - מביקורו הממשי. הוא עושה זאת, על מנת לתאר את השוני והמודרניזציה שעברה העיר, שהוא כה השתוקק אליה והתאכזב ממצבה הירודה, בעת ביקורו ההיסטורי בשנת 1898.

בדומה לכל דיווחי הסופרים והעיתונאים שביקרו בירושלים בשלהי מאה ה-19, הרצל ראה עיר קטנה ומוזנחת, דחוסה בין החומות ורק שכונות בודדות סביבה. הוא התעצב למי ראה הלכלוך והעוני, התברואה הירודה והק-

המשך בעמוד הבא

מכל גווני קשת הרעות, בהם נשיא המדינה יצחק הרצוג, שהביעו את מבטם על חזונו של הרצל בראי מציאות ימינו. קירות האולם בו הושמעו הנאומים קושטו בצילומים מתחנות בחייו של הרצל.

מרגשים הצילומים בהם רואים את הטסת ארון קבורתו של הרצל, מבית העלמין בווינה לארץ באוגוסט 1949 - וממסע הלווייתו וקבורתו בהר הרצל. בכך מולאה צוואתו, בה הורה: "אני מבקש להיקבר בארון ממתכת - ולשכב שם עד שהעם היהודי יעלה את גור פתי לארץ ישראל". הפרוכת בצבעי תכלת ולבן, שהוכנה לקראת קבורתו, עליה נרקם אריה בתוך מגן דוד ולצידו שבעת כוכבי זהב (כאזכור לכוכבי הזהב שהציע לרגל המדינה היהודית).

ירושלים היתה קרובה לליבו. הוא הקדיש לה פרק מלא בספרו הנבואי "אלטי נויילנד". זכורה קריאתו המסכמת בקונגרס הציוני השישי בו הוצעה הצעה ליישוב זמני ("מקלט לילה") ליהודים באנגנדה, ולאחר שהבין את עוצמת ההתנגדות של חלק גדול מ-600 הצירים שהגיעו, הרצל נסער והכי-

היהודים". היו להרצל לא מעט כישלונות, אך בזכות פעילותו ופועלו קיבל העם היהודי הכרה עולמית כאומה בין האומות.

לקונגרס הציוני הראשון בבאזל באוגוסט 1897, הגיעו כ-200 מוזמנים מ-24 מדינות. בסיומו הפך הרצל למעין נביא מודרני - ני וכתב ביומנו: "בבאזל ייסדתי את מדינת היהודים...אולי בעוד חמש שנים... לכל היותר בעוד 50 שנה - יכירו בה הכל". ואמנם כעבור 50 שנה - בכ"ט בנובמבר 1947 הצביע עה עצרת האו"ם על תוכנית החלוקה, ותוך שנה קמה מדינת ישראל. בשער ספרו "אלטי נויילנד" כתב הרצל בהבלטה: "אם תרצו אין זו אגדה", וחתם במשפט "אבל אם לא תרצו - הכל יישאר אגדה".

לקראת האירוע החגיגי לציון 120 שנה לפטירתו, שבו השתתפו ראשי ההסתדרות הציונית ומוזמנים נכבדים, הוציא מרכז הר"צל מהדורה מחודשת של שני ספריו - "מדינת היהודים" והרומן האוטופי "אלטנוילנד" (נכתב ב-1902), שבו תיאר הרצל את המדינה העתידית שתקום. כמו כן, פורסמה אסופת מאמרים, של 60 כותבים בולטים

יולי 1904, לפני 120 שנה, נפטר בנימין זאב הרצל - ומותו בטרם עת בגיל 44, הכה בתדרמה את העולם היהודי כולו, ובמיוחד את פעילי התנועה הציונית שייסה הרצל, כיי דוע, היה המייסד של הציונות המדינית, ההוגה החשוב ביותר של התנועה הציונית ומניח היסודות שקדמו לקום מדינת ישראל. הוא יום את בניית הכלים הארגוניים, הפיננסים והמינגנונים - שאפשרו את המעבר לממלכתיות.

את שמו קנה לעצמו בפברואר 1896, אז פרסם חוברת בת כ-50 עמודים תחת הכותרת "מדינת היהודים". מסמך אשר שם עליו את אור הזרקורים והניע את התהליך להפיכתו לתנועה שאיחדה כמעט את כל יהודי העיר לם. משפטן, מחזאי ועיתונאי, שהיה לדיפלומט ודובר עמו, במנוי עצמי וללא אמצעים. הרצל היה זה שכניס את הקונגרס היהודי הראשון - כגרעין של פרלמנט ממלכתי - הקים את ההסתדרות הציונית, את בנק אוצר ההתיישבות וקידם את הצעה להקמת קק"ל (קרן קיימת לישראל). יהודי שהוא ומשפחתו עמדו על סף התבוללות, התעורר לפתע לפי עולה מאומצת ותוך שנתיים נפגש עם ראשי קהילות ורבנים חשובים, עם מהחשובים מהימדינאים באירופה ובאימפריה העות'מנית. ניסה לגייס את אילי ההון היהודים, ממשלות ונציגי האפיפיור, כדי למצוא פתרון ל"צרת

צילומים אדם אקרמן, מתוך הארכיון הציוני, באדיבות מוזיאון הרצל

מתוך הכנס לציון 120 שנה לפטירתו של הרצל

פסל של הרצל בגודל מלא המוצג בכניסה למוזיאון

הרצל נואם בפתיחת הקונגרס הראשון בבזל

14.83x31.65	2/2	עמוד 56	העיר כל העיר - שבועון ירושלים	27/09/2024	91700076-0
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

מסע הלוויה של הרצל בווינה

חדר עבודתו של הרצל עם הריהוט המקורי

המשך מהעמוד הקודם

מות העתיקות לא מקוננים עוד הזוהמה, הרעש והסירחון. הרחובות והסמטאות רוצפו באבנים חדשות - כבר לא נותרו כמעט בתים למגורים פרטיים - וכל המבנים משמשים למטרות צדקה או דת. ירושלים היתה למקום לכנסים בינלאומיים ומורגשת בה אווירה שלווה של עיר הקודש". אכן חזון לא יאומן - שברובו התגשם.

הרצל האמין גם כי שיבת העם היהודי למולדתו תשנה את תדמית היהדות בעיני כל העולם. השיבה תתרום לדעתו לעולם כולו: "העולם בשחרורנו משתחרר, בעושרנו מתעשר ומתגדל בגדולתנו". הוא חזה מדיי נת רווחה בה משגשגת התעשייה, החקלאות, המדע והחינוך. ירושלים עם כנסיותיה, מסגדיה ובתי הכנסת שבה תהייה דוגמה לסובי לנות - כך קיווה הרצל. הוא פסק כי לאנשי דת קיצוניים, לא יינתן "להרים ראש". הם יזכו בכבוד המגיע להם, אך עם כל ההערכה כלפיהם, אל להם להתערב בניהול המדינה. לדבריו האמונה תלכד אותנו והמדע יעשה אותנו לחופשיים - אך כל אדם יוכל להיות באמונתו, וגם לבני אמונות אחרות שישבו איתנו - תינתן הגנה מכובדת וזכויות שוות. ניתן לסכם כי בנימין זאב הרצל נכנס לפנתיאון של זיכרון העם היהודי. אישיותו השופעת כריזמה וקסם, מראהו החיצוני המכובד והמטען המוסרי שהעניק לבני עמו, יחד עם כוח ויכולת ביצוע ואמונה במדינה יהודית, הפכו אותו, כדברי הנשיא יצחק הרצוג, לאחד המנהיגים הגדולים של עמנו. הרצוג במאמר הפותח לאסופה (הנקראת "מחדשים את החווה") כתב: "יש הטוענים במידה רבה של צדק, שהרצל הוא 'משה' של העת החדשה... רדמותו ורוחו - הובילו למהפכה בלתי נתפסת של חזון יהודי חדש ומכונן - המהפכה הציונית".

נאות ששררו בעיה בסירוי בעיר משך חמישה ימים, הרצל ביקר בכותל המערבי, במגדל דוד, בבית הכנסת "החורבה", בבית החולים "ביקור חולים", בקברי המלכים ובהר הזיתים. הוא עלה גם למגדל כנסיית הביקור (טור מלכא) המשקיף על מדבר יהודה וים המלח.

בדמיונו האוטופי בחזונו כביכול לירוש"לים כעבור חצי יובל, כתב הרצל בשם שני גיבורי ספרו: "אז ראינו עיר מנוונת ועגמומית, היום עומדת לפנינו עיר תוססת וריבת הוד, שחידשה את ימיה כקדם. ירושלים קמה לתחייה. היא מלאת שמחה וחיים. מחוץ לחומות נבנו רובעים חדשים, הותקנה רכבת חשמלית, נסללו רחובות, ניטעו עצים, נשתלו מדשאות, שדרות וגנים - שהחיו את השכונות הצפופות. נוסדו מוסדות ליימוד וחינוך, נבנו בנייני מסחר ובתי מגורים מפוארים ונפתחו מקומות בלוי. ירושלים היתה למטרופולין בינלאומי. בולט הבניין החדש "ארמון השלום", כמרכז יוזמות ביינלאומיות, להקל על סבלם של האומללים, שנפגעים באסונות של שרפה, שיטפון, רעב או מגפה - במקום כלשהו בעולם. בין החרי-

הרצל על מרפסת המלון בבזל לקראת פתיחת הקונגרס הראשון

הכותב הוא אדם אקרמן, מחבר הספרים: "181 אתרים בירושלים" ו"ירושלים המסתורית: 99 אתרים חבויים".